

Sygn. akt IV U 87/23

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 marca 2023 roku

Sąd Okręgowy w Sieradzu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Sławomir Matusiak

Protokolant: st. sekr. sąd. Beata Krysiak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 6 marca 2023 roku w Sieradzu

odwołania A. H.

od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział (...) w Ł.

z dnia 21.12.2022 r. Nr (...)

w sprawie A. H.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział (...) w Ł.

o podleganie ubezpieczeniom społecznym rolników

oddala odwołanie.

Sygn. akt IV U 87/23

UZASADNIENIE

Decyzją z 21.12.2022r., wydaną z upoważnienia Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, na podstawie art. 36 ust. 1 pkt 1 oraz art. 3a, art. 6 pkt 1 i 3, art. 7 ust. 2, art. 16 ust. 2 pkt 1 a także art. 8 ust.1,2, 2a i art. 17 ust. 1 i 3 ustawy z 20.12.1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (t. j. Dz. U. z 2022r. poz. 933 ze zm.), stwierdzono ustanie ubezpieczenia społecznego rolników w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego oraz emerytalno-rentowego dla A. H. od 26 stycznia 2015 r. oraz ustanie obowiązku opłacania składek od wymienionego dnia. W uzasadnieniu decyzji organ wskazał, że stosownie do powołanych przepisów wskazanym w decyzji ubezpieczeniom podlegają osoby prowadzące działalność rolniczą. Tymczasem z przedłożonych dokumentów w postaci umowy dzierżawy z dnia 26.01.2015 r. oraz z 02.03.2018 r. jak też złożonych o oświadczeń wynika, iż A. H. od dnia 26 stycznia 2015 r. zaprzestał wykonywania działalności rolniczej w posiadanym gospodarstwie rolnym, co skutkuje ustaniem ubezpieczenia społecznego rolników. W decyzji wskazano również, iż od dnia 01.02.2015 r. ustało dla A. H. ubezpieczenie zdrowotne.

Nie podzielając powyższej decyzji ubezpieczony złożył odwołanie, wnosząc o uchylenie zaskarżonej decyzji ewentualnie o jej zmianę poprzez orzeczenie, iż nie ustały wymienione w decyzji ubezpieczenia jak i związane z nimi obowiązek opłacania składek. A. H. podniósł, iż na mocy uzgodnień poczynionych z każdym z dzierżawców miał możliwość swobodnego korzystania ze znajdującego się przy domu ogrodu celem prowadzenia ekologicznej uprawy warzyw z przeznaczeniem na sprzedaż wczasowiczom i letnikom z okolic. Strony umów dzierżawy ustaliły przy tym, iż w ramach czynszu dzierżawnego dzierżawcy będą przekazywać część plonów w postaci mieszanek zbożowych z przeznaczeniem na paszę dla hodowanego przez wnioskodawcę drobiu. A. H. zaznaczył, iż mimo zawarcia umów

dzierżawy nadal faktycznie prowadził działalność rolniczą, gdyż pozyskiwał plony w postaci warzyw, owoców, nadto prowadził hodowlę drobiu, sprzedając zarówno inwentarz jak i jaja, owoce i warzywa. Odwołujący zwrócił przy tym uwagę, iż mimo wydzierżawienia gruntów rolnych nadal decydował o sposobie ich rolniczego użytkowania na wypadek rozwiązania umowy w przyszłości.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wnosił o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 16.10.2009 r. A. H. złożył w placówce Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (...) wniosek o objęcie ubezpieczeniem społecznym rolników. Do wniosku została załączona m.in. decyzja Wójta Gminy S. o ustaleniu zobowiązania podatkowego w formie podatku rolnego za 2009 r., obejmującego grunty o pow. 1,0214 ha fiz. (0,8836 ha przeliczeniowego). Decyzją, wydaną w dniu 26.10.2009 r., Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stwierdził podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników i obowiązek opłacania składek na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie oraz ubezpieczenie emerytalno - rentowe dla A. H. od 16.10.2009 r. Z załączonej do decyzji informacji wynikał m.in. obowiązek rolnika do zgłaszania Kasie w terminie 14 dni zmian obszaru użytków rolnych gospodarstwa rolnego. Decyzją z dnia 17.07.2012 r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stwierdził ustanie ubezpieczenia społecznego rolników A. H. od dnia 17.05.2012 r. ze względu na podleganie ubezpieczeniu społecznemu w ZUS z tytułu zatrudnienia. Decyzją z dnia 20.11.2012 r. organ rentowy stwierdził podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników przez A. H. od 19.11.2012r.

W dniu 15.12.2022r. A. H. złożył w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego umowę dzierżawy, zawartą w dniu 26.01.2015 r. z A. D.. Przedmiotem umowy, zawartej na okres 10 lat, była stanowiąca własność A. H. nieruchomość rolna położona w S. gm. S. o pow. 1,0569 ha fizycznych, w tym powierzchnia użytkowana rolniczo o pow. 1,0214 ha. Nieruchomość została oddana dzierżawcy do używania i pobierania pożytków z przeznaczeniem na prowadzenie działalności rolniczej. W umowie ustalono, iż dzierżawca będzie zobowiązany do zapłaty podatku rolnego za rok użytkowania oraz że będzie otrzymywał całość dopłaty bezpośredniej (obszarowej) z ARiMR. Umowa dzierżawy została rozwiązana poprzez zgodne oświadczenia jej stron z dniem 02.03.2018 r.

Kolejną umowę dzierżawy A. H. zawarł w dniu 02.03.2018 r. z J. D.. Umowa dotyczyła tej samej nieruchomości rolnej, co umowa zawarta wcześniej z A. D., zawierała również analogiczne postanowienia.

W dniu 19.12.2022r. A. H. złożył w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego pisemne oświadczenie w którym poinformował, iż od 20.01.2015 r. do 02.03.2018 r. wydzierżawił grunty A. D. a od 02.03.2018 r. grunty te obecnie dzierżawi J. D.; nadto podał, że zaprzestał działalności rolniczej.

W oparciu o ww. umowy dzierżawcy użytkowali będące przedmiotem umów grunty rolne. Składały się one z dwóch części. Na jednej z nich dzierżawcy wysiewali trawę, na drugiej prowadzili uprawy mieszanek zbóż. Dzierżawcy w ramach czynszu dzierżawnego zobowiązywali się do dostarczania A. H. części zebranego zboża z przeznaczeniem na paszę dla drobiu. Strony umów nie ustaliły konkretnej ilości zboża, jaką miał roczne otrzymywać właściciel gruntów, zboże było przekazywane „w ramach potrzeb” A. H.. Ponieważ umowy dzierżawy nie zostały zgłoszone do ewidencji gruntów, A. H. opłacał podatek rolny od wydzierżawionych gruntów, dzierżawcy pobierali dopłaty bezpośrednio wypłacane przez ARiMR. Dzierżawcy zobowiązali się nie zmieniać dotychczasowego przeznaczenia dzierżawionych gruntów. Po zawarciu umów dzierżawy A. H. uprawiał w przydomowym ogrodzie warzywa, zbierał owoce ze śliw, jabłoni, gruszy. W przydomowej zagrodzie (...) hodował kilkadziesiąt kur niosek, także kaczki. Zebrane owoce, warzywa, jaja kur, wyhodowany na mięso drób, A. H. sprzedawał zainteresowanym sąsiadom.

Zaskarżoną decyzją z 21.12.2022r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stwierdził ustanie ubezpieczenia społecznego rolników w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego oraz emerytalno-rentowego dla A. H. od 26 stycznia 2015 r.

(wnioski, decyzje, umowy dzierżawy, oświadczenie a aktach KRUS, zeznania z dnia 07.03.2023r.: J. D. od 00:03:02 do 00:15:34 minuty, A. H. od 00:15:34 do 00:28”37 minuty).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w postępowaniu przed organem rentowym a także na podstawie zeznań świadka J. D. i odwołującego. W zakresie niezbędnym dla rozstrzygnięcia o zasadności odwołania stan faktyczny nie był sporny.

Sąd Okręgowy zważył:

Odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Odwołujący w odwołaniu nie kwestionował podstawy faktycznej zaskarżonej decyzji, którą było ustalenie, iż jego gospodarstwo obejmuje obszar poniżej 1 ha użytków rolnych; zdaniem A. H. wydzierżawienie stanowiących jego własność gruntów rolnych nie było związane z zaprzestaniem prowadzenia działalności rolniczej, gdyż w dalszym ciągu uprawiał warzywa w przydomowym ogrodzie, zbierał owoce, hodował drób, sprzedając okazjonalnie część uzyskanych plonów, jaj i drobiu.

W ocenie Sądu zaskarżona decyzja jest prawidłowa. Okoliczności wskazane przez stronę w odwołaniu nie mogą skutkować jego uwzględnieniem i zmianą zaskarżonej decyzji.

Zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U.2023.208 t.j. – dalej u.s.r.) - ubezpieczenie społeczne rolników obejmuje, na zasadach określonych w ustawie, rolników i pracujących z nimi domowników, którzy:

1) posiadają obywatelstwo polskie,

2) są uprawnieni do wykonywania pracy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie art. 87 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Natomiast w świetle art. 6 pkt 1 pod pojęciem rolnika rozumie się pełnoletnią osobę fizyczną, zamieszkujejącą i prowadzącą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, osobiście i na własny rachunek, działalność rolniczą w pozostającym w jej posiadaniu gospodarstwie rolnym, w tym również w ramach grupy producentów rolnych, a także osobę, która przeznaczyła grunty prowadzonego przez siebie gospodarstwa rolnego do zalesienia. Działalnością rolniczą jest z kolei działalność w zakresie produkcji roślinnej lub zwierzęcej, w tym ogrodniczej, sadowniczej, pszczelarskiej i rybnej (art. 6 pkt 3 u.s.r.) W myśl art. 7 i 16 u.s.r. ubezpieczeniu społecznemu rolników podlega z mocy ustawy rolnik, który prowadzi gospodarstwo rolne obejmujące obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego lub dział specjalny, jeżeli nie podlega innemu ubezpieczeniu, nie ma ustalonego prawa do emerytury/renty lub do świadczeń z ubezpieczeń społecznych.

Zgodnie z art. 3a ust. 1 u.s.r., ubezpieczenie ustaje od dnia następującego po dniu, w którym ustały okoliczności uzasadniające podleganie ubezpieczeniu. W świetle powołanych przepisów warunkiem uznania danej osoby za rolnika i podlegania przez niego ubezpieczeniu wypadkowemu, chorobowemu i macierzyńskiemu oraz emerytalno-rentowemu z mocy ustawy jest prowadzenie działalności rolniczej na gruntach obejmujących obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego lub dział specjalny. Samo posiadanie lub własność gospodarstwa nie mogą być kwalifikowane jako jego prowadzenie, jeżeli nie wiąże się z nimi wykonywanie działalności rolniczej o wskazanych cechach. Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego wyrażonym w wyroku z dnia 28 stycznia 2009 r., sygn. akt I UK 202/08, Legalis nr 236895, warunkiem wyjściowym ubezpieczenia społecznego rolników jest własność lub posiadanie gospodarstwa rolnego. Ten podstawowy warunek nie jest jednak wystarczający, gdyż ubezpieczenie społeczne rolników wynika nie z samego posiadania gospodarstwa rolnego, ale przede wszystkim z prowadzenia w nim osobiście działalności rolniczej. Nie zawsze bowiem ten, kto jest właścicielem (współwłaścicielem) lub posiadaczem gospodarstwa rolnego, prowadzi działalność rolniczą. Samo posiadanie lub własność gospodarstwa nie mogą być kwalifikowane jako jego prowadzenie, jeżeli nie wiąże się z nimi wykonywanie działalności rolniczej. Ponieważ żadna z umów dzierżawy zawartych przez A. H. nie została zarejestrowana w ewidencji gruntów, w sprawie nie ma zastosowania domniemanie, wynikające z art. 38 u.s.r., zgodnie z którym dzierżawca użytków rolnych

proceedzi działalność rolniczą na tych gruntach. Wyniki przeprowadzonego w sprawie postępowania dowodowego wskazują jednoznacznie, iż każda z umów dzierżawy zawieranych przez A. H. była wykonywana zgodnie z jej treścią. Zgodnie z art. 693 § 1 k.c. przez umowę dzierżawy wydierżawiający zobowiązuje się oddać dzierżawcy rzecz do używania i pobierania pożytków przez czas oznaczony lub nieoznaczony, a dzierżawca zobowiązuje się płacić wydierżawiającemu umówiony czynsz. Zarówno A. D. jak i J. D. przez okresy obowiązywania zawartych przez nich umów użytkowali wydierżawione przez siebie grunty i pobierali pożytki w postaci plodów rolnych. Podnoszone przez odwołującego zastrzeżenie umowne, związane respektowaniem przez dzierżawców woli właściciela gruntów co do sposobu ich użytkowania, jest niczym innym jak stosowaniem w praktyce zasady, wynikającej z art. 696 k.c. stanowiącego, iż dzierżawca powinien wykonywać swoje prawo zgodnie z wymaganiami prawidłowej gospodarki i nie może zmieniać przeznaczenia przedmiotu dzierżawy bez zgody wydierżawiającego. Bez wątpienia te same grunty nie mogą stanowić przedmiotu działalności rolniczej prowadzonej jednocześnie przez właściciela gruntu oraz jego posiadacza (dzierżawcę). W rozpoznawanej sprawie działalność rolniczą na gruntach, będących przedmiotem kolejno zawieranych umów dzierżawy, bezsprzecznie prowadzili ich dzierżawcy, tj. A. D. a następnie J. D.. Jednocześnie działalności A. H., polegającej na uprawie i sprzedaży warzyw i owoców, jaj i drobiu nie można utożsamiać z działem specjalnym, przez który stosowe do art. 6 pkt 5) u.s.r. rozumie się dział specjalny produkcji rolnej, o którym mowa w załączniku do ustawy. Załącznik ten określa uprawy roślin w szklarniach i tunelach o określonej powierzchni minimalnej oraz hodowlę drobiu w ilościach, wielokrotnie przewyższających ilość hodowaną przez odwołującego. Zatem w sytuacji, kiedy A. H. od daty zawarcia pierwszej umowy dzierżawy użytkuje grunty rolne o powierzchni poniżej 1 ha przeliczeniowego i nie prowadzi działu specjalnego produkcji rolnej, to tym samym nie spełnia warunków do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy. Ubocznie zaznaczyć należy, że motywy zawarcia przez A. H. umów dzierżawy jak i ocena skutków wyłączenia go z ubezpieczenia społecznego rolników pozostają bez wpływu na ocenę zasadności odwołania. Istotną cechą ubezpieczeń społecznych jest schematyzm prawa do świadczeń. Wyraża się on w bezwzględny przestrzeganiu równości formalnej, bez możliwości korekty w przypadkach uzasadnionych okolicznościami sytuacji jednostkowej. W związku z tym w prawie ubezpieczeń społecznych nie ma klauzul generalnych, tj. zwrotów ustawowych, pozwalających na indywidualne potraktowanie każdego przypadku ze względu na np. zasady współżycia społecznego. Inaczej mówiąc, w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych nie jest dopuszczalna wykładnia przepisów prawa ubezpieczeń społecznych z punktu widzenia przewidzianej w art. 5 k.c. klauzuli generalnej tj. zasad współżycia społecznego z uwagi na to, że są to przepisy prawa publicznego cechujące się niezbędnym rygoryzmem (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 20 stycznia 2022 r. III AUa 406/21 LEX nr 3340774).

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 477¹⁴ §1 k.p.c., orzeczono jak w sentencji.